

Het Regionaal Investeringsfonds mbo

Diversiteit in beeld

Inhoud

Inleiding	3
Verbetering aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt	3
Samenwerking en Draagvlak	4
Uitvoerbaarheid en haalbaarheid.....	4
Duurzaamheid	6
Financiering.....	6

Inleiding

Dit document is bedoeld om de voortgang van de PPS'en gefinancierd via het Regionaal Investeringsfonds mbo inzichtelijk te maken aan de hand van een aantal observaties op basis van de vijf criteria van de Regeling. De observaties zijn gebaseerd op kennis verzameld gedurende werkbezoeken, eerste meetmomenten (swots) en door het Platform gefaciliteerde kennisuitwisseling tussen PPS'en onderling.

Verbetering aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt

- Over het algemeen zien we dat een groot aantal PPS'en een waardevolle aanvulling zijn voor de regio. Zij opereren steeds meer als **instrument of 'vehikel' om nieuwe activiteiten te ontplooiën** en een belangrijke te kunnen rol spelen in economische vraagstukken en arbeidsmarktfragen. Binnen hun eigen afgebakende regio.
- Nu, ruim 1 jaar na hun start, kan worden vastgesteld dat veel PPS'en een goede start hebben gemaakt om hun meerwaarde te (gaan) bewijzen. Met de inbreng van het bedrijfsleven in het beroepsonderwijs wordt binnen de PPS'en gewerkt aan concrete en actuele vraagstukken uit de praktijk. **Zo wordt kwalitatief hoogwaardig onderwijs ontwikkeld dat studenten en docenten up-to-date brengt van de nieuwste ontwikkelingen in hun vakgebied.**
- Met alle initiatieven die in en door de PPS'en worden ontplooid om de kwaliteit en aantrekkelijkheid van het onderwijs te vergroten, worden nu bijna **??? studenten** bereikt. Dit is de optelsom van studentgegevens van de aan de 47 PPS'en te relateren opleidingen. Daarmee hebben de PPS'en al een aanzienlijke invloed op de studiebeleving van studenten.
- De **verbinding tussen mbo en hbo krijgt een impuls**. Bijvoorbeeld rondom de sectoren energie en HTSM zijn er prachtige voorbeelden, waarbij de samenwerking een impuls krijgt en vervolgens een versnelling kan geven aan de ontwikkeling van nieuw aanbod (bijvoorbeeld keuzemodules en onderzoek/ innovatieprojecten).
- Aantrekkelijk en goed onderwijs staat of valt met de kwaliteit van docenten maar ook met **de faciliteiten voor de onderwijsuitvoering**. Met name bij verschillende publiek private samenwerkingen met een eigen locatie worden grote stappen gezet op dit gebied.

Concluderend zijn de ambities onverminderd hoog bij de PPS'en. Wel zien we dat de concretisering over de linie nog flinke slagen moet maken. Iets wat bekend is uit eerdere tranches van Centra voor innovatief vakmanschap.

Samenwerking en Draagvlak

- In veel publiek private samenwerkingen speelt het bedrijfsleven meer een adviserende rol. **De focus is onderwijsvernieuwing**. Dit heeft invloed op de manier waarop bedrijven nu aangetrokken zijn tot en door het Centrum. Dit vraagt van het bedrijfsleven een rol als adviseur; in tegenstelling tot bijvoorbeeld de gewenste mede-eigenaarschapsrol, de klantrol of de rol als partner en co-creator. Hierdoor blijft het een uitdaging om (1) hun betrokkenheid te borgen en om (2) ook het bredere veld mee te krijgen. Bedrijven hebben weliswaar een goede inbreng hebben maar het risico van 'vrijblijvende' betrokkenheid is groot. Dit wordt direct zichtbaar wanneer wordt gekeken naar de wijze van co-financiering door bedrijven die te vaak in-kind en door middel van vergaderuren wordt afgedaan. Deze groep PPS'en hebben wat dat betreft nog een hoop te winnen.
- In de activiteiten die de publiek private samenwerkingen 'direct' voor en met bedrijven ontwikkelen en uitvoeren om bij te dragen aan kennisvernieuwing, ligt de nadruk op **praktijkgerichte opdrachten voor en door studenten**. Deze potentie als 'financieringsbron' wordt nog slechts in geringe mate te worden benut. De redenen hiervoor kunnen divers zijn. Veel publiek private samenwerkingen hebben nog moeite om kwaliteit te leveren en om deze te vermarkten. Oftewel: zichtbaar te maken waartoe de organisatie, de studenten en docenten in staat zijn. De opdrachten lijken dan ook voornamelijk meer (zichtbare) waarde voor het onderwijs te hebben, dan direct voor het bedrijfsleven. Dit neemt niet weg dat er zeker wel publiek private samenwerkingen uit het RIF zijn die er in slagen om **directe waarde te creëren voor bedrijven**. Opnieuw zijn er bepaalde sectoren die hierbij voorop lopen zoals de zorg en de energiesector.
- **Onderzoeksfaciliteiten:** Verschillende publiek private samenwerkingen hebben faciliteiten om het beroepsonderwijs beter vorm te geven en stellen machines beschikbaar via verhuur aan (mkb) bedrijven voor onderzoek en trainingen. Oa in de regio Haaglanden is hiervan een voorbeeld te vinden. Het is echter nog vroeg om hierover te kunnen oordelen.
- Naast het uitvoeren van innovatieve opdrachten, hebben sommige PPS'en ook ambities op het terrein van **Leven Lang Leren**, hoeveel deze activiteiten niet subsidiabel zijn. De ontwikkeling van aanbod op dit gebied komt echter beperkt uit de verf. Er is wel veel animo bij scholen en bedrijven voor het organiseren van continue uitwisseling tussen bedrijf en school. Voorbeelden van publiek private samenwerkingen uit het RIF die hier actief mee bezig bevinden zich onder andere in het oosten van het land, maar doen dit veelal onder bekendere merknamen van regionale bedrijfstakscholen.
- Bij verschillende PPS'en zijn **gemeenten en provincies een actieve partner**. Hun belang is de realisatie van hun economische en maatschappelijke ambities. Daar kunnen publiek private samenwerkingen aan bijdragen door hun gerichte inspanningen op een specifiek speerpunt of economische (top) sector. Mooie voorbeelden zijn te vinden in de zorg, maar ook in de infrasector (regio Rijnmond).

Uitvoerbaarheid en haalbaarheid

Scherpe profilering, gezamenlijke sturing en stevige commitment van alle partners zijn van wezenlijk belang om de doelstellingen van het eerste criterium waar te maken. Daarom is in deze observatie sterke aandacht voor vragen als: worden er scherpe keuzes gemaakt in de profilering? Is er sprake van daadwerkelijke samenwerking waarbij alle partners aan het roer zitten? Leveren de partners wat ze hebben beloofd.

Wat gaat goed?

- Veel PPS'en hebben een **werkbaar organisatie- en governance model** gevonden. Zij hebben hierbij baat van de pioniersrol die de CIV's hebben vervuld (discussie eigen juridische entiteit of netwerkorganisatie etc.). Wel grote rol brancheverenigingen in stuurgroepen ipv 'echte bedrijven'.
- PPS'en verhogen de onderwijskwaliteit door studenten en **docenten in contact te brengen met state-of-the-art kennis en technologie van het bedrijfsleven**. Zo kunnen studenten en docenten werken aan multidisciplinaire, reële en actuele praktijkopdrachten en innovatievragen met zichtbare relevantie. Maar ook door onderwijsinnovaties (nieuwe (hybride) leervormen) en Leven Lang Leren activiteiten voor docenten (w.o. docentenstages) wordt de kwaliteit van het onderwijs verhoogd. Hiermee wordt ook gestreefd naar het vergroten van de instroom en doorstroom (in bijvoorbeeld doorlopende leerlijnen) van jongeren in opleidingen die relevant zijn voor de maatschappelijke of economische sector waarop het Centrum zich richt.

Wat blijft nog achter?

- De meerwaarde van PPS'en voor de belanghebbenden kan en moet in veel opzichten nog concreter. Dit is gezien de ontwikkelingsfase niet onlogisch. Met het steeds tastbaarder worden van de capaciteiten van publiek private samenwerkingen, moet ook **de zichtbaarheid en het profiel** sterk kunnen worden verbeterd. Met het oog op de verhoudingsgewijs nog achterblijvende investeringen vanuit het bedrijfsleven is dat des te meer van belang. Daar waar concrete meerwaarde wordt aangetoond, is het véél eenvoudiger om financieel commitment van bedrijven te krijgen.
- De kerntaken van publiek private samenwerkingen variëren sterk. Een groot deel van de publiek private samenwerkingen rif richt zich vooral (of exclusief) op het realiseren van up-to-date beroepsonderwijs. **Het uitvoeren van opdrachten of het inrichten van 'innovatiebroedplaatsen' voor bedrijven of het ontwikkelen blijft achter**. Al is dit bijvoorbeeld bij publiek private samenwerkingen in de htsm en zorg wel een prioriteit. De balans tussen deze taken verschilt per PPS omdat deze enerzijds wordt bepaald door de behoeftes van de regio of partners van het PPS. Anderzijds door de mate waarin het PPS heeft aangetoond kwaliteit te kunnen leveren.

Waar kunnen we van leren ?

- Ondanks strakke voorwaarden gaan veel PPS'en pas na toekenning daadwerkelijk van start met het vormen van een projectorganisatie. In sommige gevallen duurt dit meer dan een half jaar. Bedrijfsleven moet dan opnieuw bij het project betrokken worden. **Er moet dus sneller zicht komen op de formatie van het projectteam**. Een specifiek aandachtspunt is continuïteit tussen het ontwikkelen van een RIF-aanvraag en de uitvoering ervan na toekenning. In sommige gevallen zijn de plannen door externe partijen (consultants) ontwikkeld en zijn de uitvoerende partijen onvoldoende betrokken geweest bij de ontwikkeling.
- **Intern draagvlak creëren** is van essentieel belang bij een succesvolle start van een Centrum. Zowel op bestuursniveau, projectniveau als op de werkvloer dient draagvlak te zijn voor de beoogde activiteiten. Belangrijk hierbij is om ook docenten te betrekken bij de ontwikkeling en uitvoeren van het plan. Ook dit blijft soms te lang liggen.
- Veel projecten zijn desondanks **bij de start intern georiënteerd**. Ook hier wordt de aansluiting verloren. Websites, nieuwsbrieven zijn een *must have* en zeker geen *nice to have*.
- Er zullen altijd personele wisselingen zijn bij de partners. Bij een PPS viel een maand na toekenning een partner om twv 8 ton in de begroting. Een ander verloor zijn field lab toen

de V&D omviel. **Capaciteit vrijmaken om nieuwe bedrijven te zoeken is een noodzaak;**

- Focus op regionale ambities ipv branche projecten. Bijvoorbeeld wanneer een PPS zich enkel richt op het ontwikkelen van nieuw leermateriaal zonder andere producten en diensten te ontwikkelen. Dan komt de duurzaamheid in gevaar want de PPS is dan een **tijdelijk steunfonds van de brancheorganisatie**.
- **Focus op echte co-financiering, geen vergaderuren.** Wanneer bezoekers van een congres of evenement bij de deur inchecken voor de urenregistratie creëer je een proces geen pps.
- **Maak bedrijven mede-eigenaar.** Zet ze in de stuurgroep, maak verbindingen.

Duurzaamheid

Hoe sterk is het eigenaarschap en commitment van de partners? En is dat voldoende? Een ander vraagstuk betreft het hebben van een helder en ambitieus perspectief na de investeringsfase van vier jaar. Wat is er minimaal nodig aan kapitaal - cash, in kind kapitaal en organisatiekracht - om activiteiten te kunnen ontwikkelen en doorzetten? Om op den duur toe te groeien naar een zelfvoorzienend Centrum dat eigenstandig waarde creëert? Antwoorden op deze vragen zullen op korte termijn bij meerdere PPS'en duidelijker moeten worden.

- Bij veel publiek private samenwerkingen is het bedrijfsleven in eerste instantie adviseur. Het bedrijfsleven geeft aan hoe de inhoudelijke ontwikkeling van het onderwijs het best vormgegeven kan worden. Op strategisch niveau adviseert het bedrijfsleven over de koers van de opleiding en de samenwerking met het bedrijfsleven. **Een valkuil bij deze rolverdeling is vrijblijvendheid:** als een van de partijen er genoeg van heeft of als de aandacht verslapt, is er geen haan die ernaar kraait!
- **Bedrijven zien de PPS'en nog niet per sé als partner in innovatie en Leven Lang Leren.** Dat maakt het ingewikkeld om bedrijven actief bij het Centrum te (blijven) betrekken. Over het algemeen zal de samenwerking geconcretiseerd worden door projecten waar onderwijs en bedrijfsleven gelijkwaardige partners zijn. De projecten zijn afgesproken voor een bepaalde periode en hebben tot doel de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren. De grote vraag is: wat gebeurt er als de projecten zijn afgerond? als de samenwerking geen strategische verankering heeft dan is het risico groot dat daarmee de samenwerking ook weer stopt! Het eigenaarschap van de projecten is helder, maar van het meer overkoepelende vraagstuk niet vanzelfsprekend!
- **Grootste risico is op dit moment dat de PPS verwaterd tot een serie onderwijsprojecten,** waardoor de duurzaamheid ver te zoeken zal zijn. Hoewel te vroeg om te concluderen, is dit een belangrijk aandachtspunt.

Financiering

- Wanneer de penvoerderende onderwijsinstelling de middelen ontvangt en als eerste wordt bevraagd op de voortgang, kan dat ertoe leiden dat **de onderwijsinstelling zowel de lusten als lasten naar zich toe trekt**, wat andere partners minder betrokken maakt.
- Een belangrijk element is de mate waarin het PPS als apart samenwerkingsverband (let op: het hoeft niet per se een juridisch aparte entiteit te zijn) **countervailing power** kan bieden aan de onderwijsinstelling die het heeft ingesteld.

- Een aandachtspunt is dat de financiële middelen van het PPS soms rechtstreeks worden doorgezet naar activiteiten die onderdeel zijn van de begroting en de balans van de onderwijsinstelling waar het deel vanuit maakt. Stel dat een PPS bijvoorbeeld € 200k van haar begroting investeert in een simulator of labfaciliteit van € 500k, waarna het bedrijfsleven jaarlijks € 100k per jaar betaalt voor gebruik daarvan. Het is voor zo'n PPS dan arbitrair welk deel van deze extra inkomsten als cofinanciering worden opgevoerd en lastig om de opbrengsten in termen van extra studenten goed in te schatten. Hier krijgt het PPS het karakter van een additioneel investeringsprogramma (een **soort steunfonds voor bijzondere uitgaven**). Maar onduidelijk is dan of deze faciliteiten na het wegvallen van de investeringsperiode in stand kunnen blijven.
- **Inzicht in de voortgang en het transparant maken en presenteren van monitorinformatie bij veel andere PPS'en nog een ontwikkelpunt.** Hoewel het een eis in de Regeling is om doelstelling SMART te formuleren, ontbreekt het meermaals aan een duidelijk vertrekpunt ('nulmeting') en aan heldere in-, out- en procesindicatoren waarlangs de voortgang te meten. Of de cijfers zijn niet eenduidig en in beperkte mate te relateren aan het oorspronkelijke plan. Dat vertroebelt in veel gevallen ook de bespiegelingen op de toekomst.